

BISERIC'A si SCÓL'A.

Fóia bisericésca, scolastica, literara si economica.

Iese odata in septemana: *DUMINEC'A.*

PRETIULU ABONAMENTULUI.

Pentru Austro-Ungari'a:
Pe unu anu 5 fl.—cr., pe 1/2 anu 2 fl. 50 cr.
Pentru Romani'a si strainetate:
Pe unu anu 14 fr., pe jumetate anu 7 franci.

PRETIULU INSERTIUNILORU:

Pentru publicatiunile de trei ori ce contienu
cam 150 cuvinte 3 fl.; pana la 200 cuvinte 4 fl.;
si mai sus 5 fl v. a.

Correspondentiele sè se adreseze Redactiune

„BISERIC'A si SCÓL'A.“

Èr banii de prenumeratiune a
TIPOGRAFIA DIECESANA in ARAD.

INVITARE DE PRENUMERATIUNE.

LA

„BISERIC'A si SCOL'A.“

*Fóia bisericésca scolastica, literara si
economica.*

Cu 1. Iuliu stilulu vechiu deschidemu abona-
mentu nou pe semestrulu alu II-lea la „Biseric'a
si Scól'a.“

Rugàmú pre toti domnii abonenti de pana a-
cuma, cari dorescu a avé fóia nóstra si pe viitoriu,
se binevoiésca a tramite la „Tipografi'a diecesana“
pretiulu de prenumeratiune care e:

PENTRU AUSTRO-UNGARI'A:

PE UNU ANU . . . . . 5 fl. — cr.
„ 1/2 „ . . . . . 2 fl. 50 cr.

PENTRU ROMANI'A SI STRAINETATE:

PE UNU ANU . . . . . 14 franci.
„ 1/2 „ . . . . . 7 fr.

*Sprijinulu moralu si materialu, de care pana
acuma s'a bucuratu fóia nóstra, ne indreptatiesce
a sperá, cà si in viitoriu vom fi imbratisiati de
aseminea simpathii calduróse precum si de buna-
vointi'a nestramutata a On. Publicu cetitoriu.*

Redactiunea.

Spiritulú bisericeii in societate.

Pentru mersulu spornicu alu ori carei corpora-
tiuni oficiale este de mare importantia, zelulu si
buna vointi'a, ce o intempina in societate.

Si constatàm cu placere, ca in societatea nóstra
se desvólta totu mai multu zelulu si alipirea facia
de lucràrile cele mari ale bisericeii. Cá dovéda despre
acést'a ne servece faptulú vediutu in timpulu din

urma in poporu mai in totu loculu, ca fiecare co-
muna se trudesce, si lucréza se aiba o buna scóla,
unu bunu invetiatoriu, o avere bisericésca bine ad-
ministrata, si mai pre sus de acést'a ómenii nostri
din parochii staruiescu, si lucréza, cá comun'a bise-
ricésca si organele ei oficiale se devina in totu lo-
culu unu indreptatoriu si pazitoriu alu credintiei stre-
mosiesci si alu bunelor moravuri.

In parochia a inceput a petrunde si a deveni
totu mai intensivu spiritulu bisericeii: spiritulu pàcii,
alu lucrulu si alu iubirei de ómeni. Pentru dragulu
santei bísericeii si pentru o inaintàre cât mai repede
a poporului pre tóte terenele vietii au inceputu se
inceteze in multe locuri unele din divergintiele, ce
se vedeau mai nainte pre ici, pre colu intre ómenii din
parochia.

Nu s'a potut urmá astfelu inca in totu loculu;
deórece multe au fost de lucrat si multe de indrep-
tatu in cei din urma 20 de ani de viétia bisericésca-
nationala. Progresu se observéza inse si in acést'a
directiune.

Mai sunt si astadi pre alocurea mici divergintie;
dar sunt mai putiene, si cari mai sunt, — sunt pre
cale de a incetá.

Binele bisericeii, binele poporului, si lucràrile de
trainicia pentru inaintarea bisericeii si a poporului
stepanescu astadi mai multu de cât ori cand mintea
si inim'a obscei nóstre crestinesci, — deórece acést'a
obsce s'a convins faptice, ca ceea ce lucréza in bi-
serica, — siesi si-lucrèza.

La inceputulu vietii constitutionale miscile con-
tribuirii, eietate pre credintiosi pentru sustienerea or-
ganismului centralu alu eparchiei erau adese ori reu
interpretate si reu vorbite de unii ómeni. Lumea
inse s'a convins, ca fondurile diecesane, la a caror
sporire au contribuit si acele mici contribuiuri ale cle-
rului si poporului, — au facut mai multor comune
mari binefaceri, si anume le-a scapat de necazu si
de seracia, si le-a pus la indemana possibilitatea
de a-se desvólta.

Era la inceputu o mare greutate in viéti'a noastră bisericesca.

Biseric'a fusese ani multi sub stepanire streina. Poporul a tot dat, dar de luatu, de primit, n'a luat, si n'a primit aprópe nimic. Si era naturalu, cá lumea se gândesca, ca tot astfelu se vor urmá lucrurile, si prin nou'a viétia, inaugurata in biserica prin constitutiune. In punctulu acest'a lucrurile s'au schimbat, seau celu putien sunt pre cale de a-se schimbá. S'a inceput a-se vedé ródele vietii constitutionale, si acésta vedere a produs si va continuá a produce totu mai multu schimbarea, ce se observa deja in poporu prin zelulu si alipirea catra asiezamintele nóstre bisericesci-constitutionale. Acésta schimbare vediuta a introdus in adunárele nóstre bisericesci spiritulu pácii si alu lucrului productivu, ér in societate a introdus iubirea si pietatea catra biserica si asiezamintele ei, — si prin urmare biserica are astadi in lucrárele ei de trainicia o basa multu mai sigura, de cum o avea inainte cu 20 de ani.

A sustiené si a desvoltá acésta basa este chiamarea bisericeii de astadi.

Cum ?

De buna seama continuand tot cu mai multu succesu lucrárele de trainicia pana in cea mai indepartata comuna din eparchia, — alimentand prin corporatiunile bisericesci din parochia in totu loculu spiritulu pácii si alu unei crestinesci bune intielegeri; ér acestu spiritu, avem tóta nadejdea, se va alimentá de sene in conditiunile de lucrare, in cari ne gasimu, — si ómenii se voru grupá unii langa altii tot mai multu, dupa cum adeca se vor realisá tot mai multe lucrári de trainicia; ér prin lucrári multe de acestea vom ajunge de sigur in societatea noastră idealulu crestinismului de a fi „o turma si unu pastoriu.“

Atát'a putere are lucrulu!

Si cá dovéda ne servescu multime de casuri, pre cari le-am vediut cu ochii in viéti'a nostra bisericesca, si anume. Inainte cu cátiv'a ani unu timpu lungu s'a luptat intr'o comuna credintiosii nostri, cá se aléga comitetu parochialu; si nu se potea, pentru ca ómenii erau sfasiati in partide. In aceeași comuna inse in anulu acest'a a resolvit comitetulu si sinodulu parochialu in câteva oare cestiunea cumperării unui insemnatu complexu de pamentu pre seam'a bisericeii; si in câteva dile a efeptuit cumperarea si ómenii, cari atunci nu se poteau vedé unii pre altii, astadi sunt cei mai buni amici. Si intrebati fiind, ca cine ii-a facut din cei mari dusimani cei mai buni prieteni, respundu, ca „lucru lu pentru binele comunu.“

Starea educatiunii la Romani.

(Continuare si fine.)

II.

Dupa-ce Romanii au cuceritu Greci'a, dimpreuna cu comorile acestei tieri, s'au adus la Rom'a,

si moravurile, cultura si sistem'a culturai eline a inceputu a se desvolta unu ramu specialu alu invetiamentului superioru, care cuprindea in sine: limb'a elin'a jurisprudenti'a, retoric'a si filosofi'a si se numia: humanitasu. De acésta cultura se impartasiau cu deosebire tinerii din familii nobile, carii voiau se fie aplicati in oficiile de stat. Lucius Emilius Paulu este celu dintai carele a lasat sè-se educe fii sei dupa sistema elina, si exemplulu lui l'au imitatu cei mai multi nobili romani. Multime de invetiatori elini au venitu la Rom'a pentru a propune: gramatic'a, retoric'a si filosofi'a. Metoda a tractá limb'a elina a fost aplicata si la limb'a latin'a, carea in secolulu I. inainte de era crestina s'a ridicatu la culmea desvoltarii sale.

Sistema de educatiune era urmatórea:

Pana la alu 7-lea anu copilulu remanea in familie, unde i-lu grijia mam'a si bon'a, apoi i-l conducea si supraveghea pedagogulu, carele, chiar ca si la Elini, lu-insotiea pre copilu pretutindenea, i-lu tienea in ordine si i-lu dedá la buna cuviintia.

In etate de 7 ani copii se trimitau la invetiatorulu elementaru numitu literator, pentru a si insusi prima literatur'a, adeca inceputurile din diversele cunoscintie. Aci copii invetiau mai nainte de tóte: a ceti dupa metod'a de literisare, cu ajutorulu unoru litere de os, cari se asiediau unele langa altele. Antai se invetiau numele litereloru in ordine alfabetica, apoi urmá valórea lor fonetica, adeca spunerea sonului.

La scrisu se folosiau tabele asternute cu unu stratu subtire de cera alba, pe care literele se gravau cu unu instrumentu de feru numitu: stilus. Ceea ce voiau sa conserve si pentru viitoru, se scriá pe o charta de pergamentu.

Dupa-ce copii sciau ceti si scrie, se deprindeau in pronunsiarea si accentuarea corecta, apoi urmau a ceti in modu logicu si esteticu poeme mai usiore.

Socót'a se esecuta pe degete, sau cu petricele si pe tabela de calculu. Asia se vede, ca socotirea pe degete era unu felu de socotire mentala. Fiescecare deget precum si figurile combinate din dejet reprezentau tot atáti'a numeri diferiti. Elevii priviau cu atentie miscárele manei invetiatorului, ca la finea operatiuneii se póta spune rezultatulu.

Elevii cei inaintati examinau pe incepetori si controlau lucrárele lor.

Disciplin'a in tóte scólele Romei era aspra, de unu coloritu militaru cá si viati'a intréga a poporului roman.

Dupa absolvarea, scólei elementare, tinerii treceau intr'unu cursu de invetiamentu superioru. Invetiatorulu acestui cursu se chema literatus. Aci invetiau ei cu deosebire regulele relative la limb'a latina si stilu, apoi li-se explicau autorii si poetii nationali. Paralelu cu limb'a latina se invetia si limb'a elina. Operele poetiloru elini mai

ântâiu se cetiau, apoi se traduceau si comentau mai ales din punctu de vedere istoricu si archeologicu.

III.

Pe timpulu imperatorilor invetiamentulu preste tot s'a desvoltat mai departe. Cu cât decadea viația politic'a si sociala cu cât simplicitatea clasica si spiritulu publicu facea locu licentiei imorale, cu atât se infintiau mai multe scóle in credintia, cà prin ele se va puté salva poporul roman de coruptie si perire; inse acestu remediulu a fost deja prea tardieu. Rom'a imperatorilor, la a carei picioré zaceau tóte popórele lumii, semena cu unu gladiatoru, carele dupa-ce a invins pre toti rivalii sei, satulu de bunurile vietii, i-si infige sabi'a in peptulu seu propriu.

Sub domnia lui Augustus s'au infintiatu numeróse scóle nu numai in capitala imperiului, ci si in provincie, mai ales in Galli'a. In scólele de pe timpulu imperatorilor obiectele de invetiament erau cetirea, scrierea, socót'a, geografi'a desemnulu, geometri'a si music'a. Dupa gradulu de progresare si destoinicie elevii se divideau in clase. Cei buni si silitori capetau premii, ér cei petulanti ori lenesi se pedepsiau fórté aspru prin dojenire dura si batae. De cunosciintele sus amintite se impartasiau copii din tóte familiile, s'ar puté dice, cà invetiamentulu era generalu.

Dupa-ce in Rom'a si Constantinopolu clas'a proletarilor s'a sporitu fórté, imperatulu Nerva a dispus, cà se-se infintieze in cetatile mai insemnate ale Italiei scóle pentru educatiunea copiiloru seraci pe spesele statului. Tot in acésta directiune a lucratu mai tardiu imperatii urmatori: Traian Hadrian, Antoniu piul, Antoniu filosofulu, precum si Septimiu Sever, carele a infintiatu in onórea mamei sale institutu de educatiune pentru fetitiile serace. Pe langa tóte aceste staruintie nobile, trebuie se accentuam, cà vre-unu amestecu directu si cu plan in afacerea scólei nici acum nu se póte ascrie statului. Scólele romane si-au conservatu si mai departe caracterulu lor privatu.

Invetiamentulu superioru se reducea la cunosciintele urmátore: limb'a latina si elin'a, retoric'a, dreptulu, filosofi'a, geometri'a si music'a, adeca la asia numitele: artes liberales. La acestea se mai adaugea: cetirea si esplicarea poetiloru, începând cu Homer si Virgil. Scopulu acestui cursu superioru era: a pregati pe tineri pentru oratorie.

Din scólele literatiloru tinerii romani mergeau se asculte pre retori, carii propuneau in temple, teatre, musee si alte localuri publice. Aici, pe gradulu inferioru, se continuá interpretare autoriloru clasici, apoi se analisau cuventarile dupa meritu si alocutiune, in fine se corectau erorile eventuale. Pe alu doilea gradu, se invetiau regulele oratoriei, ti-

nerii erau condusi de a se exercita in declamare si compositiune. Subiectele temelor retorice se alegau cu preferintia din morala, justitie si politica.

Din cele de sus putem vedé, cà poporul romanu era unu poporu practiculu si intreprindietoru in mesura eminenta. Limb'a romaniloru, literatur'a, legile si institutiunile lor se pot privi cá si o basa, pe carea evulu de mijlocu, si-a intemeiatu cultur'a sa si asiediamintele sale politice si bisericesci. In deosebi trebuie se accentuam, cà Romanii au cultivatu ideile de dreptu cu o superioritate, carea sta fara seamu in istori'a omenimeii. Ei prin virtutiile lor militare precum si prin talentulu de a organizá si a administrá, nu numai au isbutitu de a supune pe cele mai multe popóre ale lumii antice, ci au si guvernatu tierile supuse in mod rationalu asia încât institutiunile si limb'a romana au pututu traí inca multi secolu dupa caderea marelui imperiu.

Inaltiare, glori'a si caderea Romaniloru ne demonstra pana la evidentia, ca omenimea, lasata numai in propriile sale puteri, fara spriginulu moralu, pe care numai o religiune sublimalu póte oferí, nu e capabila de a-si sustienea timpulu mai indelungatu echilibrulu pe calea desvoltárii intelectuale. Numai singura religiune, lumina cerésca, póte se conserve in popóre vietia si poterea morala, numai ea le póte scuti de coruptiune si perire!

Dr. P. Piposiu.

Representantii teologiei științifice din restimpulu apologetico-polemic.

(Continuare.)

In jumetatea a 2-a a secl. alu II-lea pe lângă literatur'a bisericesca greca si siriana a începutu a se desvoltá inca si cea latina, carea drept cà in acestu restimpulu n'a ajunsu nici in privintia cantitativa, nici in cea calitativa la acelu gradu de desvoltare, la care literatur'a bisericesca; cu tóte aceste inse a produsu relativu destulu de bune si insemnate lucrári. S'au distinsu cá scrietori bisericesci latini in secl. alu II-lea si alu III-lea: 1) Minuciu Felix 2) Tertullian 3) Ciprian 4) Novatian 5) Comodian 6) Victorin si 7) Arnobiu.

1) Dupa socotinti'a celor mai multi critici si patrologi, celu mai vechiu scrietoriu bisericescu latinu e advocatulu Minuciu Felix. Nascutu verosimulu in Cirt'a, in Afric'a proconsulara, a fost activu in Rom'a, pe timpulu imperatului romanu Marc Aureliu, séu a succesorului seu Comod (180—192). A scrisu o apologie fórté nimerita, plina de spiritu, intr'o dictiune latina frumósa si in forma de dialogu, sub titlulu „Octavius“. Prietenii lui, crestinulu Octaviu si pagánulu Ceci-

liu, disputa in acestu opu asupr'a crestinismului. Disput'a termina cu lepadarea pagânismului imoralu, si primirea crestinismului ddieescu din partea pagânului Ceciliu. — Unu numeru considerabilu dintre patrologii si criticii secl. nostru e de acea opinie, că nu acestu Minuciu Felix, ci autorulu necunoscutu alu celei mai vechi traduceri latinesci, numite „versio antiqua, Itala“, e primulu scrietoru latin. Dar in timpulu mai nou in deosebi germanulu Ebert a combatutu mai temeinicu acést'a parere, si 'si-a datu tóta nisuinti'a de a castigá cât de multi aderenti pentru socotinti'a sa, că Minuciu Felix, si nu altulu, e celu mai vechiu scrietoriu latin.

2) Quintus Septimius Florens Tertullianus. S'a nascutu din parinti pagâni in Carthago Afric'a proconsulara cam pe la a. 150 d. Chr. Cá advocatu si retoru 'si-a fost castigatu in Rom'a unu deosebitu renume, când la a. 193 primesce crestinismulu. Mai târdiu devine presbiteru in Carthago, anume cam pe la a. 196. Dela inceputu a inclinat spre rigorismu, deci dupa siese ani ai preotiei sale trece, cam la a. 202, la montanism, si intemeieza la apus unu montanismu mai curatu, carele — dupa elu — primesce numele de tertullianism, si se latiesce in Afric'a si Europ'a vestica. Cá montanistu combate cu sarcasmu „laxismulu“ bisericeii catolice in mai multe opuri de ale sale. Elu a muritu indata dupa a. 220 d. Chr. Unii afirma, că ar fi traitu chiar pana la a. 240. Atât e siguru, că in a. 220 a fost încă in viétia.

Tertullian a fost unu caracteru energicu, plin de spiritu, ageru, puternicu precum in scrierile sale asia si in viéti'a sa, cu o insufletire rara pentru adeverulu evangheliei, cu o rigóre fara reserva atât fatia de sine, cât si fatia de altii. Scrie câte odata sarcasticu, are unu stilu retoricu, plin de figuri si sententios, de unde si obscuritatea, ce o intimpinam in lucrările lui. In urma elu e propriulu intemeietoriu alu terminologiei teologice latine, pentru că in opurile lui aflam mai întâi cuvintele: substantia, trinitas, satisfactio, sacramentum⁴ etc.

Numerósele opuri, ce le avem dela Tertullian, se impartu in decomunu in apologetice, polemice, dogmatice si practice séu morale.

a) Tóte opurile lui apologetice suntu scrise nainte de trecerea sa la montanismu. Cele mai memorabile suntu: „Apologeticus adversus Gentes“, o apologie compusa cu multa agerime si profunditate, ea tradéza pe juristulu devotatu, carele cu o eruditiune rara apara crestinismulu fatia de imputarile ce ii se facu din partea pagâniloru. O prelucrare a acestei scrieri, menita pentru publicul mare, suntu cele 2 cărti intitulate „ad nationes“. In scrierea „ad Scapulam“, carele cá proconsulu

in Afric'a, sub imperatulu Septimiu Sever, persecută pe crestini fara crutiare, 'lu combate pe acest'a si cu o mare cutezantia pasiesce in contra lui. „De testimonio animae“ e acelu opu alu seu, in carele espune mai pe larg ideea exprimata deja si in „Apologeticus“ (capu 17), că dovada cea mai buna pentru adeveritatea crestinismului si a doctrinei sale e inima umana, séu cu alte cuvinte: crestinismulu e unic'a religiune, carea corespunde pe deplin trebuintelor religiose ale naturei omenesci (anima humana naturaliter christiana.) In urma in contra Iudeilor a scrisu opulu: „adversus Iudaeos“ la ce se-lu fi indemnatu o disputatiune publica, ce a avut-o cu Iudeii, si in carea sgomotulu si larm'a celoru de fatia se-l fi impededat de a ajunge cá se se apere cu graiu viu.

(Va urmá.)

Dr. Tr. Puticiu.

Individualitatea in educatiune.

(Continuare.)

II.

Din cele desfasiurate pana aci am aflatu, că spiritulu individualu alu omului este conditionatu de doi factori: de constitutiunea organismului fisicu si de imprejurările si referintiele vietii, intre cari i-i este dat se crésca si se se desvólte. Educatoriul este silit, că in planulu lucrărilor sale se respecteze acesti doi factori, cari constituiescu caracterulu individualu alu elevului, si se nu pérda din vedere adeverulu exprimat in cuvintele: „Caracteristic'a principala a unui bunu planu pedagogicu pentru unu invetiamentu publicu este, că acél'a se fia destulu de flecsibilu, pentru a se puté incovoia dupa diferite capacitati si a lasá unu câmpu largu si o miscare libera si capetelor mai deschise, fara inse de a le abate dela drumulu comunu pentru toti, séu a le permite vre-o abatere, care se produca desbinări in sinulu multimei strinsu unite.“¹⁾

Voindu a cercetá acum raportulu, in care se afla individualitatea cu scopulu educatiunei, avem se lamurimu mai antâiu tendentiele acestor'a pentru a puté in urma constatá si restrictiunile, la cari ele vor trebui supuse. Educatiunea, dupa cum este cunoscutu, tinde a dá o cultura multilaterală; ea voiesce, că spiritului se i se deschida o privire generala in viati'a omenesca, că acest'a se fia impresionabilu la tot ceea ce a produsu cultur'a cutarui timp, se nu fie strainu fatia de vre-unu curentu, de care este strabatuta viati'a spirituala a unei natiuni, poporu, séu chiar si a omenimei intregi. Prin acést'a nu voim inse se dicemu, că dóra educatiunea ar fi in stare se dea o orientare deplina in organismulu culturalu, deóre-ce pentru acést'a nu e de ajunsu nici chiar o viatia de omu, necum unu timp asia scurtu, dupa

¹⁾ Ziller. Grundlegung zur Lehre vom erziehendem Unterricht p. 513.

cum este timpulu cât se lasa unu individu influențiatu prin educatiune. De aci si tendinți'a fôrte corecta a educatiunei si respective a invatiamantului pedagogicu, de a face, cá in spiritulu elevului sè se desvólte un u interesu multilateralu pentru tot ceea ce ne ofere viati'a naturei si viati'a omenesca. Si tocmai cu cerinti'a acést'a a educatiunei individualitatea vine in opositiune, deóre-ce ea are anumite sfere predilecte, in cari i-i place sè se misce, este predominata de anumite aplecari, dorintie si pofta, cari o determina in interesarea sa fatia de lume si de tot ceea-ce se petrece in jurulu seu. Individualitatea este ingradita in cerculu ei, si nu are placere sè se misce afara de periferi'a acestui cercu, ba chiar se pare apatica fatia cu tot ceea-ce se petrece afara de sine. Numai când se afla in elementulu seu de viatia atunci este cuprinsa de iubire, placere, chiar entusiasm pentru vre-o lucrare sau intreprindere, si pecâat este alta data de indiferenta, pe atât e atunci de energica, plina de interesu, cuprinsa de anumite sentimente de placere, cari pot se-i usiureze si lucrarile acelea, ce in alte conditiuni se pareau aprópe imposibile. Pe când individualitatea est vehementa, cuprinsa de afecte in ocupatiunile sale predilecte, pe atunci interesulu este liniscitu, asediatu. Acésta dispositiune sufetesca face, cá spiritulu sè se intereseze de totu ceea ce merita consideratiune, pentru elu, nu e nimicu prea de jos, nimicu prea neînsemnatu, nimicu prea bagatelul, încât se nu póta fi obiectulu atentiunei sale.

(Va urmá.)

D I V E R S E.

* *Pré Santi'a S'a*, parintele Episcopu alu Aradului Ioan Metian a plecat alaltaieri la scaldele din Gastein pre 3 septemani.

* *Scóla nóua romanésca in Aradu*. Comun'a bisericésca greco-orientala romana din Arad zidesce o noua scóla in suburbiulu Pêneava. Duminec'a trecuta s'a pus pétr'a fundamentala la noulu edificiu cu solemnitatea religiósá indatinata si in fiinti'a de facia a unui insemnatu numeru de credintiosi, — oficiand la actulu santirei parintele protopresviteru alu Aradului Moise Bocsian, carele tienù cu acésta ocaziune unu frumosu discursu, in carele vorbì despre insemnatatea scólei in viéti'a si desvoltarea popórelor, si invocá ajutoriulu Ceriului asupra noului lacasiu alu culturii bisericesci-nationale!

E d i c t.

Pe bas'a decisului Venerabilului Consistoriu dato 23. Iunie 1890. Nr. 2022 B. prin care s'a ordonat in afacerea de divortiu: Amali'a Andron din Arad contra legiuitului ei barbatu Dr. Ilie Ioanovicu, de ubicatiune necunoscuta, publicarea de edict, — se provóca prin acést'a partea incta Dr. Ilie Ioanovicu, fost locuitoriu in Otlac'a si mai tardiu in Pecic'a-romana, cu terminu de 3 luni de díle, cá sè se presentéze naintea

subscrísului foru matrimonialu pentru pertractarea actiunei de divortiu intentata in contra densului de catra legiuit'a sa sotia, cu aceea observare, cá pentru casulu când nu s'ar presentá, in sensulu §-lui 123 din procedur'a matrimoniala, se va pertractá si in absentia sa.

Arad, in 30. Iunie 1890.

Oficiulu protopresviteralu gr.
or. alu Aradului.

C o n c u r s e.

Concursu se publica la dóne stipendie câte de 300 floreni v. a. anual, pentru facultatea filosofica.

Dela recurinti se receru conditiunile: a) roman gr. or. din dieces'a Aradului, a-se dovedí cu estrasu de botezu; b) testimoniu de maturitate cu calculi buni; c) atestatu dela medicu, relativu la starea sanitará, si d) atestatu dela comun'a civila séu dela parochia, relativu la starea economica si sociala, e) se obliga recurintele ca dupa absolvare barem cincini ani se stee la dispusetiunea Consistoriului pentru aplicare in functiune corespundietória.

Recursele a-se substerne aici pana la 1 Augustu st. vechiu a. c.

Consistoriulu eparchialu.

Aradu, din siedinti'a consistoriala tienuta in 16 Iunie 1890.

Ioanu Metianu, m. p.
Episcopulu Aradului.

In alumneulu Zsiga-ianu din Oradea mare, afara de cei primiti se mai primescu pe anulul scol. 1890/91. cá alumnisti stipendisti inca 2 (doi) elevi romani gr. or. cari voru studia la Gymnasiulu ori la scólele reale seu la academi'a de drepturi din locu, cari gratuitu voru capetá provisiunea intréga in acestu institutu.

Recursele ajustate cu:

a) Estrasu de botezu,
b) Testoniu scolasticu,
c) Atestatu de paupertate, si
d) Certificatu despre vaccinare, adresate Senatului fundationalu sunt a se trimite pana la 3/15 Augstu a. c. la protopopulu Oradii mari, Toma Pacala, in Oradea mare, (Nagyvárad).

Totodata se avisésa On. publicu interesatu cá in institutulu acést'a voru puté fi primiti si voru capetá provisiune intréga si elevi pe plata de câte 16 fl. la luna, cari fiind romani gr. or. vor studiá la scólele din locu, si cari voru fi supusi disciplinei institutului.

Insinuarile au se se faca la Domnulu advocatu Nicolau Zigre, in Oradea mere, pana la finea lunei lui Augustu a. c.

Oradea-mare, 29. Iunie (11. Inliu). 1890.

Senatulu fundatiunei
Zsiga-iane din Oradea-mare.

Conform ordinatiunei Ven. Consistoriu diecesan dto 8/20. Iunie a. c. Nr. 2350/890 pentru deplinirea parochiei vacante din Bruznicu, Protopresbiteratul Lipovei, prin acést'a se escrie concursu cu terminu de 30 de zile dela prima publicare in fói'a „Biserice'a si Scól'a“.

Emolumentele sunt:

1. Una sesiune de pamentu.
2. Birulu dela 200 Nr. de cassa câte o masura de bucate.
3. Stolele usuate dela 200 nri de cassa.
4. 2 platiuri parochiale.

Aceste emolumente computate in bani dau unu venitu anual de 500 fl. v. a. — Alegendulu preotu e indatoratu conform §. 8. din Regulamentu a da jumetate din venitul parochialu preotesei remase veduve prin mórtea fostului preotu acolo Ioan Iovescu, — pana la unu anu dela mórtea acetuia adeca pana la 11/23. Maiu 1891.

Doritorii de a ocupa parochi'a vacanta din Bruznicu, dovedindu cualificatiune celu puțin pentru parochiile de cl. III. au asi subserne recursele lor — instruite conform stat. org. si regulamentului pentru parochii, si adreseate Comitetului parochial din Bruznic — parintelui Protopresbiteru Voicu Hamsea in B. Lippa, pana la terminulu mai sus indicatu, precum si a se presenta in vre-o Dumineca séu serbatóre in Sfta biseric'a din Bruznicu spre asi arata desteritatea in cele rituale.

Bruznic, in 1/13 Iuliu 1890.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu mine: VOICU HAMSEA, m. p. protopresbiteru.

Pentru deplinirea definitivu a postului invetietoresc dela scóla rom. gr. or. din **Dorgosiu**, protopresbiteratulu Lipovei, se escrie concursu cu terminu pana in 5/17. Augustu. in care zi va fi si alegerea.

Salariu anualu :

In bani gata 125 fl. v. a. In bucate: 25 chible de grâu si 25 chible de cucuruz; 12 Stângeni de lemne, din care se va incalzi si scól'a; pentru conferinti'a 8 fl. pentru scripturistica 2 fl., 4 jugere de pamentu parte aratori parte fantiu; si cuartiru liberu cu garadina in localulu scólei.

Doritorii de a ocupa acestu postu recursele lor — ajustate conform stat. org. cu testimoniu de cualificatiune invetiatorésca si cu testimoniu din limba magiara, apoi fiind deja in comuna in fiintiata chor vocalu, la dorintia expresa a comitetului parochialu, numai aceea vor fi candidati cari vor documenta ca au destula desteritate in conducerea corului; — si adreseate comitetului parochialu din Dorgosiu, — au a le subserne Rev. Dlu Voicu Hamsea, protopopu in B.-Lippa, — precum si a se presenta in vre-o Dumineca séu serbatóre in Sfta biseric'a din Drogosiu spre a si arata desteritatea in cantare si tipicu.

Dorgosiu, 24. Iuniu s. v. 1890.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu mine: VOICU HAMSEA, m. p. protopopu inspect. scol.

Pentru ocuparea posturilor inpreunate de preotu si invetiatoriu in comuna **Slatina**, protopresbiteratul Radnei, se escrie concursu cu terminu de 30 zile dela prima publicare.

Emolumentele sunt :

I. cele preotiesci jumetate sessiune pament pe deal cu venitu anualu 50 fl. stolele indatinat si birulu preotiescu dela 75 numere de case, ce dau pretiulu 160 fl. la anu.

II. cele invetiatoresci: salariulu in bani 100 fl. 5 sinici de grâu, 5 sinice de cucuruz, 2 masure de mazere, 10 orgii lemne de foc, jumetate sessiune pamentu pe dealu cu venitu anualu de 50 fl. si cortelu liberu cu gradina de legume.

Concurentii au a substerne cererile lor, instruite conform legii, subsemnatului oficiu protopresbiteralu in terminulu deschisu.

Radna, 4. Iuliu, 1890.

Vasilii Belesiu, m. p. protopopu.

Pentru ocuparea postului invetiatorescu vacantu din **Corbesci**, protopresbiteratulu Radnei, se escrie concursu cu terminu de 30 zile dela prima publicare.

Emolumentele sunt :

1. Salariulu in bani 105 fl. v. a.
2. In naturalii 6 sinice grâu si 6 sinice cucuruz.
3. 12 orgii lemne de foc.
4. In competinti'a de fênu 24 fl.
5. Pentru conferinti'a invetiatorésca 6 fl.
6. Pentru famulariulu scólei 5 fl.

Cortelu liberu cu gradina de legume.

Doritorii de a ocupa acestu postu, sunt poffiti a-si ascerne suplicele lor subscrisului protopresbiteru pana la terminulu susindicat, fiindu instruite conform prescrielor statutului organicu.

Totodata sunt poffiti Domnii concurenti, cá in vre-o Dumineca ori Serbatóre se se presinte la s. biseric'a din locu, pentru a fi cunoscuti din partea poporului.

Radna, 4 Iuliu, 1890.

Vasilii Belesiu, m. p. protopresbiteru.

Pentru ocuparea postului invetiatorescu vacantu din **Grosiu**, protopresbiteratulu Radnei, se escrie concursu cu terminu de 30 zile dela prima publicare

Emolumentele sunt :

- 1) In bani 100 fl. 2) 6 sinici de grâu, 3) 6 sinici de cucuruz, 4) 120 portione de fênu, 5) 2 masuri de mazere, 6) 12 orgii de lemne, 7) Pentru conferinti'a 12 fl., 8) Cortelu liberu cu doue gradini.

Concurentii au a substerne suplicele lor, instruite conform legii, subsemnatului protopresbiteru in terminulu deschisu, ér pentru a fi cunoscuti poporului, sunt poffiti, cá in vre-o Dumineca ori serbatóre se se presinte in s. biseric'a.

Concurentii cari vor fi si teologi absoluti vor fi preferiti din motivulu, cá se póta deveni si ceruti de preoti-ajutatori pe langa preotulu actualu neputinciosu.

Radna, 4 Iuliu, 1890.

Vasilii Belesiu, m. p. protopresbiteru.

Pentru statiunea invetiatorésca dela scól'a romana din **Monostoru**, cott. Timisiu inspectoratulu Vinga, cu terminu de alegere la 6/18. Augustu, a. c. adeca: serbatóre a Schimbari la facia.

Emolumentele: 1. Bani gata 163 fl. 80 cr. 2. naturale 36 Hecto grâu, 16 met. lemne tari, 32 met. pae. 3. Pamentu aratoriu 4 jugere. 4. Dela inmormentari mici 20 cr. dela mari 40 cr. 5. Cuartiru acomodat.

Dela cei ce vor reflecta la acestu postu se pretinde: a. Testoniu de cualificatiune cu succes bun, si cu calculu din limba magiara. b. Atestatu despre conduita de pana acum. c) Cei cu clase si limbistici vor fi preferiti.

Recursele cuvinciosu ajustate, adreseate catra comitetulu parochialu se se trimita Mult On: Dnu Archipu Munteanu inspectoru de scóle in Monastirea Hodos-Bodrog per Uj-Arad, p. u. Zádorlak, pana la 3/15. Augustu, eara recurrenti au in vre-o dumineca seu serbatóre a se presenta la biseric'a locala spre a-si areta desteritatea in tipicu si cantu.

Din siedintia comitet: paroch: tienuta la 27. Maiu v. 1890.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu mine: ARCHIPU MUNTEANU, m. p. inspector de scóle.

Pentru statiunea invetiatorésca gr. or. din **Barátz**, cottul Timisiu inspectoratulu Vingei, cu termin de alegere **Dumineca, in 5/17. Augustu a. c.**

Emolumintele inpreunate cu acésta statiune sunt urmátorele: in bani 160 fl. v. a. 35 meti grâu curatu, 2 lantie pamentu aratoriu, 4. stanjeni pae din care are ase 'ncaldi si scóla, cuartiru cu dóua chilii bune, unu grajd bunu pentru vite, una gradina intravilana de 400□, pentru conferintia 10 fl. scripturistica 3 fl. ér dela inmormantari câte 20 cr. si pentru cei ce se бага in biserica 40 cr.

Recurentii sunt poftiti a se presenta in vre-o Dumineca ori serbatóre la sant'a biserica din locu spre asi areta desteritatea in cantu si tipicu, ér recursele instruate conform statului organicu, suntu a se trimite Preonoratului Domn inspectoru Archip Munteanu in Hodos-Bodrog per. Uj-Arad p. u. Zádorlak.

Din siedinti'a Comitetului parochialu tienuta la 2 Iulie 1890.

Ilie Baia, m. p.   *Dimitrie Busianiantiu, m. p.*
not. com. par.   pres. com. par.

In contielegere cu mine: **ARCHIPU MUNTEAN**, m. p. inspectoru de scóle.

—□—

Conform ordinatiunei Venerabilului Consistoriu Oradanu de datulu 28. Maiu (9. Iunie a. c.) Nr. 539—42. Sc. se escrie concursu pentru statiunea invetiatorésca din **Nimâesti** cu terminu de alegere pe **29. Iulie st v. a. c.**

Emolumintele sunt:

a) In bani gata 108 fl. b) 15 cubule de bucate grâu, si cucuruзу 75 fl. c) 6 stangini de lemne pretiuite in 36 fl. d) 150 portiuni de fenu pretiuite in 30 fl. e) 150 fuióre pretiute in 15 fl. f) Fasole 6 vici, pretiuita in 9 fl. g) Venitulu cantoralu peste anu face 18 fl. h) Venitulu din gradin'a scólei 5 fl. i) Venitulu pentru visitarea mortilor 7 fl. Sum'a tóta: 303 fl. v. a.

Recursele ajustate conform Statutului organicu si adresate Comitetului parochialu din Nimâesci, pana la 27. Iuliu a. c. se se trimite Preonoratului Domnu protopresviteru si inspectore scolaru Eli'a Mog'a in Robogani (Robogány cott. Bihoru) avendu recurrentii pana la diu'a alegerei a-se presenta in vre-o dumineca séu serbatóre la S. biserica spre a-si aretá desteritatea in cantari si tipicu.

Datu din Siedinti'a Comitetului parochialu din Nimâesci tienuta la 17. Iunie v. 1890.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu mine: **ELI'A MOG'A**, m. p. protopopu Beinsului.

—□—

Pe bas'a decisiunei Venerabilului Consistoriu gr. or. din Oradea-marre de dto 28. Maiu (9. Iunie a. c.) Nr. 539—42. Sc. se escrie concursu pentru deplinirea definitiva a postului invetiatoresc dela scól'a gr. or. din comun'a **Top'a** superióra protopresbiteratul Beiusului cu termin de alegere pe diu'a de **6/18 Augustu a. c.** pe langa urmátorele emoluminte:

- a) In bani gata 72 fl.
- b) Patruspediece cubule de bucate,
- c) optu stingini de lemne,
- d) optudiece portiuni de fenu,
- e) optudiece portiuni de paie,
- f) doua mesuri de fasole,
- g) Venitele cantorale intregi,
- h) gradin'a scólei. cu cuartiru bunu.

Dela reflectanti se pretinde cá recursele loru in-

struite conform prescrișeloru stat. or. si provédiute cu testimoniu preparandialu de cualificatiune, si din l. magiara — pana la 3 15. Augustu a. c. se-le adreseze **P. O.** Domnu protopresviteru si inspectoru scolaru **Eli'a Mog'a** in Robogani (Robogany), ér pana la alegere se se presinte in s. biserica din **Top'a** superióra fiindu alesul invetiatoriu si cantoru.

Datu din Siedinti'a Comitetului parochialu din **Top'a** superióra tienuta la 24. Iunie v. 1890.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu mine: **ELI'A MOG'A**, m. p. protopopu Beinsului.

—□—

Pentru deplinirea parochiei gr. or. de **classa I.** din **Costeiu** — cottul Carasiu-Severinului, — se escrie concursulu, cu terminu de alegere pe **diu'a de 19/31. Augustu 1890.**

Emolumintele sunt: 32 jugere pament aratoriu, cu unu venitu anualu de circ'a 700 fl. dela 180 familie stol'a aici usuata, ce represanta unu venitu anualu de 100 fl. si locuintia libera cu gradina de legume.

Este inse de observatu cá orfanulu reposatului aici parochu **Atanasiu Mercea**, conform §-lui 8 din „Regulamentulu pentru parochie“, are dreptu la jumetate din venitul parochiei unu anu intregu dupa mórtea tatalui seu.

Recursele sè se tramite Parintelui Protopresviteru **Georgiu Creciunescu** in **Belincz**, p. u **Kiszetó**, pana inclusive 17/29. Augustu a. c. avënd recurrentii in vr'o Dumineca ori serbatóre a se presentá in biseric'a locala, spre a-si aretá desteritatea in cantari ori cuventari bisericesci.

Comitetulu parochialu gr. or.

In contielegere cu mine: **G. CRECIUNESCU**, m. p. protopresviteru,

—□—

Pentru indeplinirea postului invetiatorescu vacantu din **Fiscutu**, se escrie concursu cu terminu de alegere pe **29. Iuliu a. c. st. v.**

Emolumintele anuali: 140 fl. v. a., 24 Hectlt. grâu, 4 jugere de pamentu, 32 metrii de lemne, din care are a se incaldi si scól'a, 4 fl. pentru scripturistica, locuintia libera cu gradina.

Recursele ajustate dupa recerintie, sè se astérna parintelui inspectoru de scóle **Iosif Gradinaru**, in **Szécsány** per **Vinga**.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu mine: **IOSIF GRADINARIU**. m. p. inspect. scol.

—□—

Pentru ocuparea postului invetiatorescu din comun'a **Vadasu**, in inspectoratulu Siepreusiu si protopopiatulu **Boros-Ineu**, se escrie concursu cu termin de alegere pe **20. Iuliu (1. august) a. c.**

Emolumintele sunt: 1) In bani gat'a 100. fl. — 2) In naturale: 9 sinice grâu si 9 sinice cucuruзу. 3) 6 orgii lemne, din care se va incaldi si scól'a. — 4) 20. jugere pamentu aratoriu si partea fenatiu. 5) Pentru incalditulu scólei 8 fl. 6) Pentru despagubirea pascului 28 fl 7) Pentru conferintia 8 fl. 8) spesele scripturistice le va suportá epitropulu cultului. 9) Accidentii dela prohodulu mare 1 fl. dela celu micu 50. cr.

Doritorii de a ocupá acestu postu, au se documenteze cá posiedu testimoniu de preparandia si cualificatiune precum si din limb'a magiara.

Recursele astfelu instruite si adresate comitetului parochialu din Vadasu, sunt a se trimite subscrisului inspector scolariu in Miske u. p. Nagy-Zerénd, avënd pana la alegere a-se presentá in vre-o Dumineca séu serbatóre la biserica pentru de a-si aretá desteritatea in celea bisericesci.

Vadasu, 21 Maiu, 1890. st. v.

Comitetulu paraochialu

In contielegere cu: IOANU AVRAMU, m. p. inspectoru scolariu.

Pentru postul de invetiátore la scól'a de fete gr. or. confesionala din comun'a **Rachita**, se deschide concursu cu urmatoriulu salariu :

1. in bani gat'a 215 v. a.
2. Pausialu de conferintia si scripturistica 25 fl.
3. 9 orgii s'au 36 metri lemne din care are a se incaldi si scól'a pretiuiti in 27 fl.
4. In natura 30 metri cucuruзу sfarmatu.
5. 1 juguru pamentu aratoriu pretiuitu in 12 fl.
6. Cortelu liberu, si gradina de legumi.

Doritórele de a ocupá acestu postu sunt pofite : recursele loru ajustate in sensulu legii, adresate comitetului parochialu din Rachit'a a le tramite inspectorului scolar, Adam Ros'a, Leucusiesciu. (Comitatul Carasiu-Severin) p. u. Balincz, pana in 15/27. Augustu a. c. éra diu'a alegeri va fi in **18 30 Augustu a. c.** avënd recurentele a se infatisiá pana la diu'a stipulata in vre-o Dumineca ori serbatóre in sf. biserica din Rachit'a spre a se cunósce din partea poporului.

Fütórea invetiatorésa pe langa propunerea obiectelor de invetiamentu prescisa, va invetiá fetitiele si ceremoniele bisericesci.

In fine acea invetiatorésa are se fie necasatorita, cáci la casu de casatoria postulu se va considerá de vacantu.

Leucusiesci, in 23. Iunie 1890.

Pentru comitetu :

Adam Ros'a, m. p.
inspect scol.

Pe parochi'a vacanta din **Calacea**, cá parochie de cl. II. se escrie concursu pana in **30 de zile dela prim'a publicare** in fóia „Biseric'a si Scól'a“ pana când recurentii se aviséza a trimite recursurile sale adressându-le comitetului parochialu si Reverendissimului Domnu protopresviteru tractualu Meletiu Dregbiciu.

Timisiór'a, in 5 Martie 1890.

Comitetulu parochialu.

Cu scirea si invoirea mea : M. DREGHICIU, m. p. protop. Tim.

Pe bas'a decisului Venerabilului Consistoriu diecesanu alu Aradului, datulu 6/18 Maiu 1890. Nr. 2044. se escrie concursulu pentru deplinirea parochiei de class'a III din **Teesiu**, cottulu Timisiului, — cu terminu de alegere pe diu'a de **5/17. Augustu a. c.**

Emolumintele sunt : 32 jugere de pamentu, parte aratoriu, parte fenatia ; dela 70 numeri de case, birulu parochialu de câte $\frac{1}{4}$ de metiu de grâu, si câte 20 cr., afara d'acea stol'a aici indatinata. — Intravilanu si casa parochiala nu este.

Recursele se se tramita Parintelui protopopu Georgiu Creciunescu, in Belintiu, p. u. Kiszetó, pana la

3/15. Augustu a. c. ; avënd recurentii in vr'o Dumineca ori serbatóre, a se present'a in biseric'a locala, spre a-si aretá desteritatea in cantari, ori cuventari bisericesci.

Belintiu, 22. Iunie 1890.

G. Creciunescu, m. p.
protopresviteru.

Se escrie concursu pentru postulu de invetiatoriu provisoriu dela clas'a I-a — inferióra, nou-infiantanda — de baieti din comun'a bis. rom. gr. or. **Sara-vale**, (**Sárafalva**), comitetulu Torontalu, pptulu Sanmiclausiului-mare, cu terminu de alegere pe **15. Augustu a. c. st. v.** adeca pe Santa-Mari'a-mare.

Emolumintele anuali, impreunate cu acestu postu suntu :

- 1) Salariu fixu 300 fl. v. a.,
- 2) pentru conferintia 10 fl.
- 3) scripturistica, 10 fl.
- 4) pentru focu, paie din destulu, din care e a se incaldi si sal'a de invetiamentu,
- 5) cortelu liberu cu dóue chilli, celaru si alte apartinentie trebuintiése,
- 6) dela inmormentari unde va fi pofitit 50 cr. v. a., si
- 7) la cununii unde va functioná cá invitatu 1 fl. v. a.

Cei ce vor reflectá la acestu postu au se produca : testimoniu preparandialu, testimoniu de calificatiune invetiatorésca, precum si atestatu despre depunerea esamenului din limb'a maghiara apoi au a se presentá, in vre-o Dumineca ori serbatóre, la biseric'a din locu, spre a-si aretá desteritatea in cantare si tipicu.

NB. Dela conduit'a-i, fatia de scóla, biserica si poporu va aterná si definitiv'a intarire, a alegendului invetiatoriu.

Recursele, ajustate dupre recerintele sus-indicate, adresate fiind, sunt a-se trimite subscrisului directoru scol. localu, pana cu trei zile nainte de alegere.

Din siedinti'a Comitetului parochialu tienuta in Sara-vale, la 15. Maiu 1890. st. v.

Simeone Andron, m. p.
par. dir. scol.

Iuon Mateiu m. p.
pres. sen. scol.

Cu scirea Domnului inspestoru scolariu DIMITRIE DOLGA, m. p.

Pentru deplinirea postului de invetiatorésa dela scól'a de fete din comun'a **Pilu-mare**, (cottulu Aradului, inspectoratulu Chisineului) prin acést'a se escrie concursu, cu terminu de alegere, pe Duminec'a din **22. Iuliu st. v. 1890.** —

Emolumintele impreunate cu acestu postu sunt :

1. 300 fior. v. a. bani,
2. 2 orgie de lemne,
3. Cuar-tiru liberu cu intrég'a gradina de legumi dela scól'a de fete.

Doritórele de a ocnpá acestu postu sunt avisate, cá recursele adresate catra comit. paroch. si provediute cu testimoniu despre absolvirea preparandiei, cu testimoniu de calificatiune nu altcum si de conduita pana in diu'a din 18. Iuliu st. v. 1890. se-le substérna Magnif. Domn protopresviteru si inspectoru scolariu Petru Chirilescu, in Kétegyháza, avend a-se presentá pana in diu'a alegerii in vre-o Dumineca séu serbatóre si la biserica spre a face cunoscintia cu poporulu.

Pilu-mare, 10 Iunie 1890.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu mine: PETRU CHIRILESCU, m. p. prott. si inspectoru scolaru.